

3. Воронько Л. Культура праці державного службовця: спроба понятійного визначення // Вісн. УАДУ. – 2001. – № 3. – С. 306-316.
4. Грабаренко Е.Г. Воспитание нравственных качеств студентов: Дис... канд. филос. наук: 09.00.05 / Ленингр. Гос. ун-т. – Л., 1983. – 201 с.
5. Зиновьев Д.В. Социокультурная толерантность – ее сущностные характеристики // Парадигма. – 1998. – № 1. – С. 50-61.
6. Крылова Н.Б. Формирование культуры будущего специалиста: Метод. пособ. – М.: Высш. шк., 1990. – 142 с.
7. Кузнецова А.Д. Нравственное воспитание слушателей вузов МВД России: Дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / С.Пб. ун-т МВД России. – С.Пб. – 1999. – 187 с.
8. Овсянкіна Л. Проблеми моральності в умовах становлення ринкової економіки // Нова політика. – 1999. – № 3. – С. 33-36.
9. Радовская Т.Я., Шимановская Д.С. Формирование совести у студенческой молодежи // Актуальные проблемы нравственного воспитания студенческой молодежи: Науч-метод. конф. 2-4 апреля 1985г. – Мн., Вышэйшая школа. – 1985. – С. 59-61.
10. Севостьянова Н.Г. Нравственная ответственность как цель нравственного воспитания студентов // Актуальные проблемы нравственного воспитания студенческой молодежи: Науч-метод. конф. 2-4 апреля 1985г. – Мн.: Вышэйшая школа. – 1985. – С. 177-179.
11. Софронова О.В. Социально-психологическая компетентность работников таможенной службы: Дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05/ С.Пб. гос. ун-т. – С.Пб. – 1998. – 190 с.

Шахматова Т.В.

*СИСТЕМАТИЗАЦИЯ ДЕЛОВЫХ КАЧЕСТВ СПЕЦИАЛИСТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО
ПРОФИЛЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО И ЧАСТНОГО СЕКТОРОВ ЭКОНОМИКИ:
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ*

В статье рассматриваются деловые качества специалистов экономического профиля государственного и частного секторов экономики

Ключевые слова: деловые качества, экономисты, государственный и частный секторы экономики

Shahmatova T.V.

*ARRANGEMENT OF BUSINESS QUALITIES THE ECONOMIC PROFILE PUBLIC AND
PRIVATE SECTORS OF ECONOMY: COMPARATIVE ANALYSIS*

The business qualities of the economical specialist for the state and the private sectors of economy are ordered in this article.

Key words: managerial skills, economists, public and private sectors.

УДК 378.18:379.8

Шевчук І.В.

ДОЗВІЛЛЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТСТВА ЯК ФАКТОР ЇХ РОЗВИТКУ

У статті розглядаються питання, пов'язані з визначенням особливості дозвіллевої діяльності як фактора розвитку студентства. Автором розкриваються особливості студентства як категорії молоді. Виокремлюються види дозвіллевої діяльності, які позитивно впливають на розвиток особистості.

Ключові слова: дозвілля, вільний час, дозвіллева діяльність, студентство.

Постановка проблеми. Розбудова системи освіти в Україні, сучасний рівень науки і техніки вимагає якісно нового підходу до виховання і навчання підростаючого покоління. Однією з найважливіших у суспільстві була і залишається проблема розвитку духовного світу особистості. Закон України “Про вищу освіту” [4] зазначає про необхідність розвитку творчої особистості, здобуття нею додаткових знань, умінь і навичок за інтересами, підготовку до соціально-громадської діяльності.

Провідну роль у вирішенні цього завдання відіграє вищий навчальний заклад, який налаштовує студентів не тільки на організацію навчальних занять, а й на активну виховну діяльність, на організацію дозвіллевих заходів.

Соціальна, професійна творчість та будь-яка культурна діяльність людини пов'язана з використанням вільного часу. Людина використовує вільний час для участі у суспільному житті, для творчої діяльності, для розвитку своїх духовних і фізичних здібностей, а також для відпочинку і розваг. Будучи складовою частиною життєдіяльності людини, вільний час де термінується під її впливом, змінюється кількісно і якісно, наповнюючись новим змістом на всіх етапах розвитку суспільства. Структура, зміст вільного часу пов'язаний зі своєю протилежністю – робочим, навчальним часом, тому що час не має абсолютного значення позатрудової, позанавчальної діяльності. Соціальні цінності, придбані у вільний час, в побуті, людина вносить у виробничу сферу, навчальну і навпаки; продуктивність використання вільного часу залежить від рівня розвитку соціально-культурної інфраструктури, від того, чи забезпечує вона людині можливість реалізувати свої інтереси, захоплення, розвивати творчі сили; використання вільного часу характеризується відношенням особи в цілому до життя [7: 165].

Аналіз досліджень і публікацій. В останні роки проблема дослідження вільного часу стала об'єктом вивчення в соціології, педагогіці, культурно-освітній роботі. Так, науковці С. Іконнікова, І. Мельников, О. Семашко, Б. Трегубов, Д. Половєня, Л. Пелєх визначили концептуальні засади вільного часу як фактор формування особистості студента. С. Цюлюпа розглядає педагогічні умови формування культури використання вільного часу.

Мета статті – проаналізувати особливості дозвіллевої діяльності студентства як фактора їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Вільний час є одним із важливих засобів формування особистості молоді людини. Він безпосередньо впливає на виробничо-трудова, навчальна сфери діяльності молоді, тому що в умовах вільного часу найбільш сприятливо відбуваються рекреаційно-відновні процеси, які знімають інтенсивні фізичні й психічні навантаження. Використання вільного часу молоддю є своєрідним індикатором її культури, кола духовних потреб і інтересів конкретної молоді людини або соціальної групи.

Дозвілля студентської молоді істотно відрізняється від дозвілля інших вікових груп через її специфічні духовні та фізичні потреби і властивих їй соціально-психологічних особливостей. До таких особливостей можна віднести підвищену емоційну і фізичну рухливість, динамічну зміну настроїв, інтелектуальну сприйнятливість. Молодих людей вабить до себе все нове, невідоме.

Студентська пора характеризується інтенсивною роботою над формуванням своєї особистості, виробленням стилю поведінки. Це – час пошуків молодими людьми відповідей на різні морально-етичні, етичні, наукові, політичні й інші питання. У юнацькому віці проблема становлення характеру тісно пов'язана з формуванням світогляду. Тому, на думку К. Ушинського, педагогам треба піклуватися про те, щоб матеріал, яким у цей час наповнюється душа молоді людини, був доброякісний.

Дозвілля є сприятливим ґрунтом для випробовування юнацтвом своїх творчих потреб і можливостей. Потреби у сфері дозвілля мають певну послідовність вияву. Задоволення однієї потреби породжує нову. Це дозволяє змінювати вид діяльності й збагатити дозвілля. В процесі дозвілля набагато простіше формувати поважне ставлення до себе, навіть особисті недоліки краще долаються завдяки дозвіллевій активності.

Коло інтересів студентів не обмежується тільки навчальним матеріалом, а поширюється також на мистецтво, спорт, суспільну діяльність, організацію особистого життя.

Тому, важливою умовою оптимального вирішення завдань, що стоять перед студентом у роки навчання, є розуміння важливості раціональної організації часу і наявності досвіду його використання. Особливо проблематичним для багатьох студентів є використання вільного часу.

Вільний час приваблює студентів нерегламентованістю, самостійним вибором різних занять, можливістю поєднувати в ньому різні, як розважальні, так і розвиваючі види діяльності. Молодь бере участь у телевізійних та газетних вікторинах, конкурсах, спортивних змаганнях. Практика молодіжного дозвілля показує, що найпривабливішими формами для молоді є музика, танці, ігри, ток-шоу, КВК.

І все це вступає в протиріччя з реальними можливостями суспільства. Не завжди культурно – дозвіллі центри будують свою роботу, виходячи з інтересів молодих людей. І тому пріоритетними способами проведення вільного часу є перегляд телепередач, слухання музики, радіо, відвідування магазинів, читання газет і журналів, відвідування і прийом гостей. Хоча студентство і вважається досить активною соціальною і віковою категорією, пасивний відпочинок обирає майже кожний п'ятий студент. Пояснити це можна тим, що у частини молодих людей не вироблені активні стилі проведення вільного часу, а також, що культурно – дозвіллі заклади спрямовані, в більшості, на роботу з дітьми, а також в закладах культури кваліфікація робітників здебільшого низька. Дозвіллі заклади знають культурні запити молодих людей, але не уміють швидко реагувати на них, не можуть запропонувати нові форми й види дозвіллевих занять.

Скорочення робочих місць, скорочення спектрів проведення вільного часу приводить до розвитку пасивно-споживацької психології молоді. Також відбувається комерціалізація культури, розвивається комерційний сектор в сфері організації дозвілля: відкриваються казино, бари, нічні клуби, дискотеки, з якими не спроможні конкурувати на рівних державні заклади. Тому дозвіллева самореалізація молоді здійснюється поза закладами культури і відносно помітно обумовлена впливом лише одного телебачення – найбільш впливового джерела і не лише позитивного. Зразком масової культури стають цінності “американського способу життя” в примітивному відтворенні. Все це впливає на поведінку молодих людей, веде до формування жорстокості, насилля, стремління до матеріального благополуччя наперекір професійній самореалізації. Засоби масової інформації створили в країні імідж процвітаючого злочинця, який легко йде життям. У молодіжному середовищі ростуть агресивність, розгубленість, песимізм, втрата віри в майбутнє, шовінізм і кримінальність. Тому ми вважаємо, що необхідно поступово переносити зусилля молодих зі сфери антикультурної до культурно-дозвіллевої діяльності. Саме в процесі культурно-дозвіллевої діяльності формуються позитивні особистісні якості студентів, поступово формується внутрішній механізм саморегуляції особистості. Правильна організація дозвілля може пом'якшити соціальне напруження, яке виникає у молодіжному середовищі.

Дослідники В.В.Крижко, В.Д.Симоненко зазначають, що назріла проблема самоменеджменту вільного часу (розробка певних прийомів та методів індивідуального освоєння вільного часу, його організації) [5]. У системі самоменеджменту вільного часу певне значення має впровадження людиною планування використання свого вільного часу. Планування реального часу власних дій на майбутнє є стратегією активного перетворення вільного часу в умову свого розвитку, реалізації своїх життєвих цілей. Раціональна організація дозвілля виходить з принципу безпосереднього впливу на особистість, групу чи іншу соціальну спільність шляхом створення сприятливих умов для задоволення, педагогічно доцільної корекції й подальшого розвитку психофізіологічних, комунікативних, пізнавальних та естетичних потреб; стимулювання соціально значущих мотивів дозвіллевої діяльності; формування та розвитку вмінь і навичок раціонально будувати власне дозвілля; самовираження й самоствердження особистості у сфері вільного часу. Таким чином, раціональне використання вільного часу – це об'єднання видів занять, їх активних і пасивних форм, що ефективно впливають на особистість, розвиток її сутності, фізичної, емоційної, інтелектуальної сфер її життєдіяльності. Від уміння направляти свою діяльність в години дозвілля на досягнення загальнозначущої мети, реалізацію своєї життєвої програми, розвиток і вдосконалення своїх сутнісних сил багато в чому залежить соціальне самопочуття молодої людини, її задоволення вільним часом.

До особливостей молодіжного дозвілля також належить своєрідність середовища його проведення. Переважна більшість молодих людей проводять свій вільний час у компанії однолітків, або в студентському колі. Як зазначав І.В. Бестужев-Лада: "...для молоді "посидіти компанією – пекуча потреба, одна з форм самоствердження!.. ...спілкування в молодіжній компанії – це форма дозвілля, якої юна людина потребує" [1: 16]. Потяг до спілкування з однолітками пояснюється великою потребою молоді в емоційних контактах, співпереживанні, в інформації, в об'єднанні зусиль для суспільних дій.

Молодь сприймає, а значить і вибирає різну діяльність для відпочинку в залежності від роду потреб рекреаційних установок, які визначають форму проведення вільного часу. Всі ці заняття вказують на досягнутий рівень культури індивідуального дозвілля.

Виходячи з цього, можна сформулювати вимоги до організації й проведення дозвіллевої діяльності студентської молоді. По-перше, необхідно підходити до дозвілля як до засобу виховання й самовиховання людини, формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. При виборі й організації тих або інших занять, форм дозвіллевої діяльності необхідно враховувати їх виховне значення, чітко уявляти, які якості особистості вони допоможуть сформувати або закріпити в людині. По-друге, дозвілля повинно бути різноманітним, цікавим, носити розважальний характер. Як цього досягти? Тут важливо, щоб зміст, форми відповідали потребам і інтересам молоді. Потрібно надати можливість кожному активно проявляти себе, свою ініціативу в різних видах відпочинку і розваг.

Сьогодні, зважаючи на піднесення духовних потреб студентської молоді, зростання рівня їх освіти, культури, характернішою особливістю молодіжного дозвілля є зростання в неї частки духовних форм і способів проведення вільного часу, поєднуючи розважальність, насиченість інформацією, можливість творчості й пізнання нового. Такими "синтетичними" формами організації дозвілля стали клуби за інтересами, аматорські об'єднання, сімейні клуби, гуртки художньої й технічної творчості, дискотеки, молодіжні кафе-клуби [2: 30].

Висновок. Таким чином, сфера дозвіллевої діяльності студентства є вагомим засобом всебічного розвитку молоді на основі вільного вибору видів діяльності. Дозвілля дає можливість сучасній молодій людині розвивати різні сторони своєї особистості, навіть власний талант. Для цього необхідно, щоб до дозвілля вона підходила з позиції свого життєвого завдання, свого покликання. При цьому необхідно враховувати той факт, що на першому місці разом із комплексом професійних знань посідає комплекс професійних здібностей особистості, а також рівень розвитку загальної культури майбутнього спеціаліста. Тому у вищих навчальних закладах для отримання позитивних результатів навчально-виховного процесу необхідно створювати певні умови для організації дозвіллевої діяльності студентів. Удосконалення організації культурних форм молодіжного дозвілля забезпечить можливість неформального спілкування, творчої самореалізації, духовного розвитку, сприятиме виховній дії студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бестужев – Лада І.В. Молодость и зрелость: Размышления о некоторых социальных проблемах молодежи / И.В. Бестужев-Лада. – М., 1984. – 124 с.
2. Белецька І.В. Специфіка та зміст молодіжного дозвілля // Соціальна педагогіка: теорія та практика / І.В. Белецька. – 2008. – №2. – С. 26-31.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Закон України "Про вищу освіту" // Освіта. 2002. 20-27 лют.
5. Крижко В.В. Теорія і практика менеджменту в освіті / В.В. Крижко. – Запоріжжя: Просвіта, 2003. – 272 с.
6. Пионова Р.С. Педагогіка вищої школи: Учеб. пособие / Р.С. Пионова. – Мн.: Университетское, 2002. – 256 с.
7. Путиловська Н.Б. Формування особистості студентів в умовах вільного часу // Збірник наукових праць. – Вип. 20. Т.1: Педагогічні науки / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. – Миколаїв: МДУ, 2008. – С.165.

8. Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы // Под ред. Б.Г. Ананьева, Н.В. Кузьминой. – Ленинград, 1974.
9. Столяренко Л.Д. Педагогическая психология. Серия “Ученики и учебные пособия”. – 2-е изд., перераб. и доп./ Л.С. Столяренко. – Ростов н/Д: “Феникс”, 2-3 – 544 с.

Шевчук И.В.

ДОСУГОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТУДЕНЧЕСТВА КАК ФАКТОР ИХ РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрены вопросы, связанные с определением особенности досуговой деятельности как фактора развития студенчества. Автором раскрываются особенности студенчества как категории молодежи. Выделяются виды досуговой деятельности, которые положительно влияют на развитие личности.

Ключевые слова: досуг, свободное время, досуговая деятельность, студенчество.

Shevchuk I.V.

LEISURE ACTIVITIES OF STUDENTS AS A FACTOR OF THEIR DEVELOPMENT

The article deals with the questions of defining the peculiarities of leisure activities and student community. Leisure activity is considered as a factor of development of students; student community is viewed as a category of youth. The kinds of leisure activities which positively influence the development of a personality are distinguished.

Key words: leisure, free time, leisure activity, student community.

УДК 378.147:811.161.2

Шиянюк Л.В.

ТЕКСТОЦЕНТРИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ I – II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Стаття розкриває роль текстоцентричного підходу до формування риторичної культури студентів, які отримали базову середню освіту і продовжують навчання у вищих технічних закладах I – II рівнів акредитації.

Ключові слова: текст, текстоцентричний підхід, риторична культура, професійно-комунікативна компетентність.

Процес реформування освітньої галузі в Україні в контексті рішень Болонської угоди ставить перед вищою технічною школою нові завдання: забезпечення універсальності підготовки фахівця та його конкурентоздатності на ринку праці; формування всебічно розвиненої особистості з високим рівнем інтелекту й духовності, лідера у різних сферах виробництва з інноваційним типом мислення і здатністю постійно самовдосконалюватися. Адже сучасний студент технічної вищі, а в майбутньому – керівник підприємства повинен не тільки швидко реагувати на зміну виробничої ситуації, ефективно застосовувати досягнення науки і техніки, працювати над удосконаленням передового досвіду своєї галузі виробництва, розробляти і обґрунтовано впроваджувати нові технічні рішення, але й генерувати прогресивні ідеї, вміти працювати в колективі, “толерантно спілкуватися, слухати й чути, сприймати й розуміти [4: 2]”, набувати досвіду полемічної майстерності, виробляти й удосконалювати власний рівень культури ділового спілкування, розвивати ораторське мистецтво, яке, на думку Г.Сагач, “виступає інтегратором, синтезатором у процесі фахової підготовки спеціалістів, які повинні майстерно володіти секретами усної переконуючої комунікації, засобами живого слова, формуючи дієву духовну риторичну особистість [10: 26]”.

Багата традиція вітчизняної вищі завжди базувалася на комплексному підході у підготовці майбутнього фахівця, спираючись на гуманізацію всього освітньо-виховного процесу, прагнучи не лише озброїти студентів міцними професійними знаннями, але й